

федерації проти України, відступив від висновку щодо застосування норм права у подібних правовідносинах, викладених у постанові Верховного Суду у складі колегії суддів Третьої судової палати Касаційного цивільного суду від 16.07.2020 у справі № 711/7922/17 [1] та в постанові Верховного Суду у складі колегії суддів Другої судової палати Касаційного цивільного суду від 23.06.2021 у справі № 707/52/17 [2] та висловив такий правовий висновок:

«Встановлення факту, що має юридичне значення, щодо загибелі військовослужбовця під час захисту Батьківщини внаслідок збройної агресії російської федерації проти України можливе лише у судовому порядку, оскільки законодавець не визначив іншого, позасудового способу встановлення причинно-наслідкового зв'язку між смертю військовослужбовця та військовою агресією російської федерації. Від встановлення факту загибелі військовослужбовця при виконанні військової служби внаслідок збройної агресії російської федерації проти України залежить виникнення та реалізація особистих та майнових прав заявника як члена сім'ї загиблого військовослужбовця. Тобто, відповідний юридичний факт має індивідуальний характер, оскільки породжує правові наслідки лише для заявника, а саме: отримання загиблим статусу жертви міжнародного збройного конфлікту з подальшим отриманням членами сім'ї загиблого допомоги від гуманітарних організацій та можливості звернення членів сім'ї загиблого до міжнародних судів із відповідними вимогами».

Висновок. Зазначене вище дає підстави для висновку про те, що з огляду на положення ч. 3 ст. 124 Конституції України щодо розгляду судами у передбачених законом випадках не лише будь-яких юридичних спорів та будь-яких кримінальних обвинувачень, а також і інших справ, з урахуванням висловленого Верховним Судом правового висновку щодо застосування положень ст. 315 ЦПК України, у разі відсутності визначення на рівні закону позасудового способу встановлення причинно-наслідкового зв'язку між фактом, що має юридичне значення, та причиною, що зумовила його настання, наявність чи відсутність такого зв'язку може бути з'ясована в судовому порядку за заявою про встановлення факту, що має юридичне значення.

Список використаних джерел:

1. Постанова Верховного Суду у складі колегії суддів Третьої судової палати Касаційного цивільного суду від 16 липня 2020 р. у справі № 711/7922/17. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/90537033>
2. Постанова Верховного Суду у складі колегії суддів Другої судової палати Касаційного цивільного суду від 23 червня 2021 р. у справі № 707/52/17. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/98000180>
3. Постанова Верховного Суду у складі колегії суддів Першої судової палати Касаційного цивільного суду від 14 березня 2018 р. у справі № 363/2981/16-ц. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/72850452>
4. Постанова Верховного Суду у складі Об'єднаної палати Касаційного цивільного суду від 05 грудня 2022 р. у справі № 490/6057/19-ц. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/107963201>

Курепін Вячеслав Миколайович,

доцент кафедри методики професійного навчання Миколаївського національного аграрного університету, кандидат економічних наук, доцент

ЗАХИСТ ВРАЗЛИВИХ ГРУП НАСЕЛЕННЯ: СПІВПРАЦЯ УРЯДУ З МІСЦЕВИМИ ТА НЕУРЯДОВИМИ ОРГАНІЗАЦІЯМИ

Необхідною умовою для забезпечення сталого розвитку є, окрім задоволення основних потреб, захист та просвіта вразливих груп населення, зокрема дітей, молоді, жінок, людей похилого віку, інвалідів та найбільш вразливих верств населення. Зрозуміло особливу увагу необхідно приділити потребам таких категорій у медичному обслуговуванні [1, с. 68]. Розберемо ці категорії окремо.

Діти та немовлята. Діти віком до 15 років більшою мірою схильні до негативних екологічних факторів, впливу недоїдання ніж інші групи населення. Дорече, діти становлять приблизно одну третину всього населення світу [2, с. 29]. Крім того, багато дітей наражаються на загрозу їх використання з метою проституції, як дешева робоча сила інше.

Молодь. Пов'язані з економічним розвитком проблеми, нажаль, послабляють традиційні форми соціального захисту молоді. З усіх груп населення вона є найбільш уразливою, особливо у питаннях здорового розвитку молодого покоління. Зміна звичаїв, пріоритетів, урбанізація призвели до збільшення числа випадків, таких як: алкогольна залежність; наркоманія та токсикоманія; небажана та незапланована вагітність; захворювання, які передаються статевим шляхом, у вітчизняній медицині виділяють у групу венеричних захворювань, включаючи СНІД, який теж передається статевим шляхом.

Жінки. Статистика даних про становище жінок, їхнього соціального захисту, доступу до державних послуг та сталої інфраструктури, шляхів та засобів забезпечення гендерної рівності та розширення прав та можливостей говорить про наступне: жінки у 2,6 рази більше виконують роботи вдома, ніж чоловіки; біля 41 відсотку матерів у всьому світі одержують декретні виплати; лише 57,8 відсотка жінок похилого віку отримують пенсію. Стан здоров'я жінок залишається відносно незадовільним [3, с. 70]. Нажаль, як і раніше, жінки, страждають від злиднів, недоїдання і слабого здоров'я, за дослідженнями кількість страждаючих навіть збільшується. Така сумна статистика з становища жінок. Для здобуття базової освіти та засобів для зміцнення свого здоров'я, покращення свого соціально-економічного становища більшість жінок у країнах не мають достатніх можливостей.

Проблеми, з якими стикаються жінки у повсякденному житті неодноразово були предметом обговорювання на форумах різного рівня. Для досягнення гендерної рівності нам потрібні нові глобальні стандарти, необхідно розширення прав жінок, допомога у розкритті їм своїх потенційних можливостей. Необхідна зосередженість на таких моментах, як: медичне обслуговування, охорона материнства, освіта, доступні дитячі садки, пенсії та безпечний транспорт. Нам потрібні зміни щодо повсякденної реальності для жінок. Аналіз останніх вітчизняних соціальних досліджень має невтішні показники – більш як 46 відсотків жінок в Україні працюють у неформальному секторі, тобто у них немає практично жодного соціального захисту.

Той факт, що така кількість працюючих жінок не має соціального захисту і доступу до державних послуг, свідчить про істотні недоробки глобальної системи соціальної підтримки жінок [4, с. 13]. Необхідні інвестиції та зміни у політиці, які забезпечать жінкам необхідний захист.

Соціальний захист вразливих груп населення має спільну мету, вона полягає в тому, щоб представники таких груп мали можливість повністю розвинути свої можливості; забезпечити собі здоровий спосіб життя; дозволити кожному відігравати ключову роль у суспільстві та надавати підтримку іншим.

Основні цілі у сфері забезпечення виживання, розвитку та захисту вразливих груп населення завжди були предметом обговорювання на найвищому рівні, такі питання завжди залишаються актуальними. Основні, допоміжні та секторальні цілі охоплюють такі питання, як: харчування, здоров'я дітей; здоров'я та освіта жінок; отримання базової освіти та становище дітей, які перебувають у несприятливих умовах; водопостачання та санітарія інші санітарно-бітові умови.

З урахуванням існуючих особливих умов, які склалися в Україні, слід у терміновому порядку вживати заходи, що забезпечення рівного права чоловіків і жінок; з усією відповідальністю приймати дієві рішення щодо дітонародження; доступу до інформації та освіти вразливих груп населення; дотримуватися прав до їхньої свободи, гідності та цінностей, етичних та культурних міркувань.

Активні заходи щодо здійснення програм на підтримку вразливих груп населення спрямовані на співпрацю національного уряду з місцевими та неурядовими організаціями на здійснення та зміцнення програм у таких областях, як:

а) жінки – створення жіночих груп, які на об'єднаному та національному рівнях будуть залучені у процес прийняття рішень щодо виявлення ризиків з питань охорони здоров'я та їх та розвитку; створення дієвих стимулів для заохочення та забезпечення навчання жінок різного віку: школи, курси підготовки дорослого населення (освіта у продовж життя); вивчення питань та проведення базових досліджень, підходів та практик в галузі охорони здоров'я жінок;

б) немовлята та діти - сприяння заходам щодо розробки, зміни та забезпечення здійснення правової основи захисту дітей від експлуатації в сексуальних цілях та експлуатації дитячої праці [5, с. 75]; у рамках надання первинної медико-санітарної допомоги дітям зміцнювати відповідні служби, включати у програми в галузі догляду за немовлятами та дітьми, грудного вигодовування, імунізації та харчування; надання основної медико-санітарної допомоги; для лікування респіраторних інфекцій та профілактики інфекційних захворювань розробити та проводити заходи щодо навчання дорослого населення методам застосування пероральної регідраційної терапії; захист дітей від впливу токсичних сполук, що містяться у навколишньому та виробничому середовищі [6, с. 137];

в) молодь – створення та зміцнення служб, які займаються питаннями молоді, напрями: охорона здоров'я, освіта, соціальний сектор, з метою надання надійної інформації, освіти, консультативних послуг та лікування.

Отже, національному уряду при співпраці з місцевими та неурядовими організаціями слід вживати заходи щодо здійснення програм на підтримку вразливих груп населення; зміцнення установ, що займаються питаннями освіти, охорони здоров'я та проведення наукових досліджень. Особливу роль будуть відігравати розширенні соціальні дослідження з проблем, з якими стикаються ці групи. Треба вивчати та розробляти методи, які забезпечать гнучке та прагматичне рішення щодо профілактичних заходів по наданню безпечних та ефективних можливостей, недорогих та доступних послуг в галузі охорони здоров'я вразливих груп населення.

Список використаних джерел:

1. Іваненко В. С., Курепін В. М. Наближення національного законодавства до міжнародних норм з питань безпеки праці // OSHAgro – 2023: матеріали III Міжнародної науково-практичної конференції (м. Київ, 3 жовтня 2023 р.). Київ : НУБіП України, 2023. С. 66-69. URL:<https://dspace.mnau.edu.ua/jspui/handle/123456789/15934>.

2. Лабан К. Правове регулювання праці неповнолітніх на міжнародному рівні та в Україні // Збереження планети - глобальні виклики, загрози, можливості на засадах результативного партнерства : тези доповідей тематичного круглого столу з питань екологічної безпеки до Всесвітнього Дня Землі - Earth Day, м. Миколаїв, 20 квітня 2023 року / Миколаївський національний аграрний університет. Миколаїв : МНАУ, 2023. С. 27-30. URL:<https://dspace.mnau.edu.ua/jspui/handle/123456789/13242>.

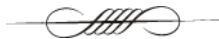
3. Курепін В. М. Обмеження основних прав та свобод громадян: правила їх виконання // Захист прав людини в Україні: сучасний стан та перспектива вдосконалення : матеріали Науково-практичного круглого столу, присвяченого 75-й річниці проголошення Загальної декларації прав людини (м. Хмельницький, 8 грудня 2023 року). Хмельницький : Хмельницький університет управління та права імені Леоніда Юзькова, 2023. 70-72 с. URL:<https://dspace.mnau.edu.ua/jspui/handle/123456789/16953>.

4. Іваненко В. С. Жінки-підприємниці під час війни: досягнення та виклики // Підприємництво під час війни в Україні: виклики та можливості : збірник тез доповідей міжнародної науково-практичної конференції, присвяченої 60-річчю кафедри підприємництва, торгівлі та прикладної економіки (м. Івано-Франківськ, 20 листопада 2023 р.). Івано-Франківськ : Прикарпатський національний університет ім. Василя Стефаника, 2023. С. 12-14. URL:<https://dspace.mnau.edu.ua/jspui/handle/123456789/16141>.

5. Іваненко В. М. Практичні аспекти адаптації законодавства ЄС у сфері безпеки і гігієни праці в Україні // Участь молоді у розбудові агропромислового комплексу країни :

матеріали 35-ої студ. наук.-теорет. конф., 22-24 березня 2023 року, м. Миколаїв. Миколаїв : МНАУ, 2023. С. 74-78. URL:<https://dspace.mnau.edu.ua/jspui/handle/123456789/13346>.

6. Формуз І. В. Система пільг та соціальних послуг в Україні // Захист прав людини в Україні: сучасний стан та перспективи вдосконалення : матеріали Науково-практичного круглого столу, присвяченого 75-й річниці проголошення Загальної декларації прав людини (м. Хмельницький, 8 грудня 2023 року). Хмельницький : Хмельницький університет управління та права імені Леоніда Юзькова, 2023. С. 136-139. URL:<https://dspace.mnau.edu.ua/jspui/handle/123456789/16957>.

Курепін Вячеслав Миколайович,

доцент кафедри методики професійного навчання Миколаївського національного аграрного університету, кандидат економічних наук, доцент

ПРИМУСОВА ПРАЦІ ТА ТОРГІВЛЯ ЛЮДЬМИ: ОЗНАКИ ВИКОРИСТАННЯ ПРИМУСОВОЇ ПРАЦІ, НАЦІОНАЛЬНИЙ МЕХАНІЗМ ВИРІШЕННЯ ПРОБЛЕМ

Питанням боротьби з примусовою працею та торгівлею людьми, як у всьому світі, так і в Україні приділяється велика увага. Оскільки річ йде про серйозні кримінальні злочини, вживання дієвих заходів держави та інші зацікавлених сторін з цього питання є доречними.

Є достатньо підстав вважати достатніми заходи щодо навчання співробітників поліції, прикордонного контролю та інших правоохоронних органів питанням протидії таким злочинам. Але буває цього недостатньо, все-таки необхідно ширше дивитися на проблеми, які пов'язані з примусовою працею та торгівлею людьми [1, с. 29]. Потрібні правильні та дієві шляхи та методи протидії злочинам, правильніше використовуватиме не трудове право та адміністративні системи, а кримінальне право та відповідне судочинство, задіяти у боротьбі з цією проблемою, спільно з іншими органами, Державну службу України з питань праці (Держпраці) та інші інспекції праці.

Необхідно розуміти та брати до уваги такі факти: а) через складні ланцюжки поставок та нерегульоване транскордонне переміщення людей, шукачів роботи, примусова праця в її сучасних формах проникає в основні сектори економіки; б) протилежність гідній праці є примусова праця та торгівля людьми, зауважимо, це грубі порушення прав працівників та прав людини; в) бажання ухилитися від сплати податків та шахрайство із соціальними допомогою породжує деякі види протизаконної діяльності від яких отримують величезні прибутки, примусова праця та торгівля людьми і є таким прибутковим кримінальним прибутком; г) тільки регулярні перевірки щодо охорони праці та/або незаконного працевлаштування [2, с. 107] допоможуть знайти ознаки примусової праці, відвідування робочих місць, які підлягають перевірці, повинні перевірятися у будь-який час і без ордера на обшук; д) державні інспектори праці повинні забезпечувати дотримання, просувати та захищати відповідне законодавство, у їхньому розпорядженні повинен бути широкий набір законних повноважень, що буде робити їх цінними партнерами інших правоохоронних органів, державних установ, організацій роботодавців та працівників.

Свобода від примусової праці є одним із чотирьох основоположних прав у сфері праці, тому державні інспектори праці здатні відігравати важливу роль у недопущенні примусової праці та захисті тих, хто став її жертвами. Деякі нові підходи щодо питань примусової праці та торгівлі людьми, які вже реалізовані у нашій державі, досягли успішних результатів.

Конвенція про примусовій праці (1930 рік, стаття № 2) визначає термін «примусова праця» - будь-яка робота або служба, яка вимагає від будь-якої особи під загрозою будь-якого покарання, для виконання якої ця особа не запропонувала своїх послуг добровільно. Отже, найм працівника повинен відбуватися на основі вільної та поінформованої згоди, ця згода має зберігатися протягом усього періоду трудових відносин. Але якщо роботодавець використовує методи обману чи примусу, то річ про добровільну згоду йти вже не може [3, с. 96].